

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Milletlerarası Özel Hukuk Vize Sınavı (31.12.2025)

- ④ Sınav süresi 2 saattir. 📄 Kâğıt sınırlaması yoktur. ✍ Cevaplarınız gerekçeli olmalıdır.
⌚ Sınavın ilk 30 dakikası salondan çıkılmaz. 🤞 Başarılar dileriz.

OLAY I

Hamburg Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan Türk vatandaşı Bayan (K) ile Alman televizyon kanalı ZDF'de muhabirlik yapan Alman vatandaşı Bay (E), 2012 yılında Almanya'da evlenmiştir. Evlendiklerinden beri Almanya'da ikamet eden çift, 2022 yılında Türkiye'de geçirmekte oldukları yaz tatili sırasında kavga etmiş, bu sırada 3 aylık hamile olan Bayan (K) vakit kaybetmeksizin İstanbul mahkemelerinde boşanma talebiyle dava açmıştır. İstanbul 1. Aile Mahkemesi'nce, *“ tarafların yabancı bir devletin hukukunun uygulanmasını talep etmediği ve yabancı hukukun ilgili hükümlerini ve Türkçe'ye tercümelerini dosyaya ibraz etmediği”* gerekçeleriyle doğrudan Türk Medeni Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca boşanmaya karar verilmiştir.

1. (K)'nin boşanma talebiyle açtığı davada, doğrudan Türk hukukunu uygulayan İstanbul 1. Aile Mahkemesi'nin gerekçesini değerlendiriniz. **(6 Puan)**
2. (K)'nin boşanma talebiyle açtığı davada teminat yükümlülüğü bulunmakta mıdır? **(6 Puan)**

Boşandıktan sonra Almanya'daki tüm düzenini bozan Bayan (K) Türkiye'ye yerleşmiş ve çocuk (Ç)'yi dünyaya getirmiştir. Bunun üzerine eski eşi (E)'ye karşı, müşterek çocukları (Ç) için nafaka ödenmesine karar verilmesi talebiyle dava açmıştır. İşbu davada, davalı (E) ise cevap dilekçesinde, *“evliliklerinin sona ermesinden sonra dünyaya gelen (Ç) ile arasında soybağı ilişkisi bulunmadığını, dolayısıyla herhangi bir nafaka yükümlülüğünün bulunmadığı”* gerekçesiyle davanın reddini savunmuştur.

3. Davalı (E) ile (Ç) ile arasında soybağı ilişkisi bulunup bulunmadığı milletlerarası özel hukukta ne tür bir sorun teşkil eder? Türk hâkimi bu sorunu hangi hukuka göre çözüme kavuşturacaktır? **(7 Puan)**
4. Türk hakimi davalı (E)'nin nafaka yükümlüsü olduğu sonucuna vardığı takdirde, davacı (K)'nin nafaka talebini hangi hukuka göre karara bağlayacaktır? **(7 Puan)**

Ayrıca (K), kendisine ait akademik çalışmalarında evlilik ile aldığı soyadıyla tanındığını ve Alman hukukunda *“Dul veya boşanmış eş, evlilik soyadını taşımaya devam eder.”* hükmünün bulunduğunu belirterek boşanma sonrası kocanın *“Goldberg”* olan soyadını kullanmasına karar verilmesini ayrı bir dava ile talep etmiştir. Davalı koca (E) ise, tanındıkları ortak çevrede (K) ile aynı soyadıyla anılıyor olmalarının kendisi açısından ciddi anlamda rahatsızlık yaratacağını belirterek davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

5. (K)'nin boşandıktan sonra eski kocasının *“Goldberg”* olan soyadını kullanmasına izin verilmesi talebiyle açtığı davada, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi bulunmakta mıdır?
6. Türk mahkemelerinin yetkili olması hâlinde, bu talep hangi hukuka göre karara bağlanacaktır?

OLAY II

Osmanlı dönemine ait yün halı satışı yapan İstanbul merkezli (T) şirketi ile Londra merkezli (İ) şirketi arasında satım sözleşmesi imzalanmıştır. İngiltere'ye taşındığı esnasında hasar gören sözleşme konusu yün ve ipek halılar, (İ) şirketinin yetkili temsilcisi (X) tarafından tutanakla teslim alınmıştır. Bunun üzerine (İ) şirketi, İstanbul 12. Asliye Ticaret Mahkemesinde, (T) şirketine karşı dava açarak, uğradığı zararın tazmini ve ihtiyati haciz kararı verilmesini talep etmiştir. Davalı (T) şirketi ise cevap dilekçesinde, sözleşmede yer alan “*İşbu sözleşme ve eklerinin uygulanmasından doğabilecek her türlü uyuşmazlığın çözümünde İngiltere mahkemeleri yetkilidir.*” şeklindeki yetki şartı sebebiyle İngiltere mahkemelerinin münhasıran yetkili olduğunu ileri sürerek mahkemece yetkisizlik kararı verilmesini talep etmiştir.

Not: Taraflar arasındaki sözleşme hükümlerine göre sözleşme Londra’da ifa edilecek ve sözleşme bedeli İngiliz Sterlini üzerinden ödenecektir.

1. İstanbul 12. Asliye Ticaret Mahkemesi’nin
 - a. Tazminat talebi bakımından,
 - b. İhtiyati haciz talebi bakımından,Milletlerarası yetkiyi haiz olup olmadığını, yetki şartının geçerliliğini tartışmak suretiyle değerlendirebilirsiniz. **(15 Puan)**
2. İstanbul mahkemelerinin yetkili olduğu varsayımında, Türk hâkimi uyuşmazlığı karara bağlarken;
 - a. İngiltere’de hasarlı mallar ile ilgili açılmış olan tespit davasını bekletici mesele yapması mümkün müdür? **(5 Puan)**
 - b. İngiltere’de yaşayan tanıkların dinlenmesi için hangi usule başvurabilir? **(8 Puan)**
 - c. Davacının tazminat talebi hakkında hangi hukuku uygulayacaktır? **(8 Puan)**

OLAY III

İstanbul’da ikamet eden Türk vatandaşı Bayan (K), Türkiye’de kimya alanında faaliyet gösteren Münih merkezli (X) şirketinin İstanbul ofisinde uzun yıllardır kalite kontrol mühendisi olarak çalışmaktadır. (K) ve (X) şirketi arasında İstanbul’da imzalanan iş sözleşmesinde, “*İşbu sözleşmeden doğacak uyuşmazlıkların Alman hukukuna tâbi olduğu, ücretin Türkiye’deki hesaba ve Türk lirası üzerinden ödeneceği ...*” kararlaştırılmıştır. Bayan (K), (X) şirketinin fazla mesai uygulamalarını bedelsiz hale getirmesi üzerine istifa etmiştir. Bayan (K) iş ilişkisi sona erdikten sonra, (X) şirketine karşı; bakiye ücret alacağı ve ödenmeyen SGK prim bedellerinin tahsili amacıyla İstanbul 5. İş Mahkemesinde dava açmıştır.

1. Somut uyuşmazlık bakımından Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi bulunmakta mıdır? **(6 Puan)**
2. Türk mahkemelerinin yetkili olduğu varsayımında:
 - a. Dava dilekçesi ve ekleri davalı (X) şirketine hangi usul çerçevesinde tebliğ edilebilir? **(8 Puan)**
 - b. Türk mahkemelerinin yetkili olması halinde, (A)’nın işçilik alacaklarına yönelik talebi, hangi hukuka göre karara bağlanacaktır? **(5 Puan)**
 - c. Bayan K’nın SGK primlerinin ödenmediği yönündeki iddiaları hakkında uygulanacak hukuku belirleyiniz. **(5 Puan)**

OLAY I

1) İstanbul 1. Aile Mahkemesinin “tarafklar yabancı hukuk istemedi / metnini-tercümesini getirmedi” gerekçesiyle Türk hukukunu doğrudan uygulamasının değerlendirilmesi

a) Uygulanacak temel ilke: hâkimin re’sen uygulama yükümlülüğü

MÖHUK m.2’ye göre hâkim, Türk kanunlar ihtilâfı kurallarını ve bu kurallara göre yetkili olan yabancı hukuku re’sen uygular; yabancı hukukun tespitinde taraflardan yardım isteyebilir. Yabancı hukukun içeriğı tüm araştırmalara rağmen tespit edilemezse Türk hukuku uygulanır.

Bu nedenle:

- Yabancı hukukun uygulanması tarafların talebine bağı değildir.
- Taraflar yabancı hukuku dosyaya sunmasa bile hâkim, önce MÖHUK bağlama kuralını işletip yetkili hukuku belirlemek ve sonra yetkili yabancı hukuku kendisi temin etmeye çalışmak zorundadır.
- Türk hukukuna “doğrudan geçiş” ancak yabancı hukukun içeriğı tüm araştırmalara rağmen tespit edilemezse mümkündür.

b) Boşanmada uygulanacak hukuk (MÖHUK m.14)

Boşanma ve ayrılık sebepleri ve hükümleri:

1. Eşlerin müşterek millî hukuku
2. Yoksa müşterek mutad mesken hukuku
3. O da yoksa Türk hukuku bağlama noktalarına tabidir.

Somut olayda:

- (K) Türk vatandaşı, (E) Alman vatandaşı → müşterek millî hukuk yok.
- Evlendiklerinden beri Almanya’da yaşıyorlar; 2022’de Türkiye’ye tatilde gelmişler → boşanma davası açıldığı sırada da fiilen müşterek mutad mesken Almanya kabul edilir (tatil, mutad meskeni değıştirmez).
- Dolayısıyla Alman hukuku uygulanmalıydı (MÖHUK m.14/1 ikinci basamak).

Sonuç: İstanbul 1. Aile Mahkemesinin gerekçesi hukuken isabetli değildir:

- Yabancı hukuku taraflar istemedi diye devre dışı bırakamaz (MÖHUK m.2).
- Somut bağlama noktalarına göre boşanmaya kural olarak Alman hukuku uygulanmalıdır (MÖHUK m.14).

Ancak mahkeme, yabancı hukuku araştırıp tespit edemediğini somut biçimde ortaya koyabilseydi (MÖHUK m.2/2), o zaman Türk hukukuna dönüş gerekçesi kurulabilirdi; olayda bu yoktur.

2) (K)’nın teminat yükümlülüğü var mıdır?

a) Uygulanacak kural

HMK m.84/1-a: Türkiye’de mutad meskeni olmayan Türk vatandaşının Türkiye’de dava açması hâlinde, davalı tarafın muhtemel yargılama giderlerini karşılayacak uygun teminat gösterilir.

b) Somut olaya uygulama

- (K) Türk vatandaşıdır.
- Evlendiklerinden beri Almanya’da ikamet ettiğine göre dava açıldığı sırada (K)’nın Türkiye’de mutad meskeni yoktur.
- Bu nedenle kural olarak teminat göstermelidir.

Not: HMK m.85’te teminat istenemeyen hâller (adli yardım, Türkiye’de yeterli taşınmaz vb.) gündeme gelebilir; olayda bu yönde veri verilmediğinden genel kural üzerinden gidilir. Öğrenci bu konulara girmişse puan verelim.

Sonuç

Evet, (K) açısından HMK m.84/1-a kapsamında teminat yükümlülüğü vardır.

3-A) Soybağı meselesi MÖHUK’ta ne tür bir sorun teşkil eder?

a) Sorunun türü: “Ön mesele (incidental/preliminary question)”

Nafaka davasının esasına (nafaka borcu var mı?) karar verebilmek için önce soybağının varlığı belirlenmelidir. Bu, milletlerarası özel hukukta ön mesele örneğidir.

b) Ön meselede yöntem tartışması

Ön meselede iki klasik yöntem anlatılır:

1. **Lex fori yöntemi:** Ön mesele, hâkimin mensup olduğu hukukun kanunlar ihtilâfı kurallarına göre çözülür.
2. **Lex causae yöntemi:** Ön mesele, asıl uyuşmazlığa uygulanacak hukuka (burada nafakaya uygulanacak hukuka) göre çözülür.

Türk hukukunda açık bir kanun hükmü bulunmadığından doktrinde tartışma vardır; pratikte MÖHUK sınavlarda genellikle lex fori yaklaşımı üzerinden MÖHUK m.16’ya gidilmesi beklenir. Derste anlattıklarımızı hatırlayıp yazan öğrencilere ekstra puan verelim.

c) Somut olayda sonuç

- Lex fori benimsenirse: Ön mesele olan soybağı MÖHUK m.16 ile belirlenir.
- Lex causae benimsenirse: Nafakaya MÖHUK m.19 (çocuğun mutad meskeni = Türkiye) uygulanacağından, soybağı da fiilen Türk hukukuna bağlanabilir.

Sonuç

Soybağı, nafaka davasında ön meseledir; Türk hâkimi (çoğunlukla kabul edilen anlatımla) bunu lex fori yöntemiyle MÖHUK m.16’ya göre çözer. Derste anlattıklarımızı hatırlayıp farklı görüş yazan öğrencilere de puan verelim.

3-B) (E)'nin “soybağı yok, nafaka borcum yok” itirazı hangi hukuka göre çözülür?

a) Vasıflandırma

(E)'nin savunması, nafaka davasında nafaka borcunun doğumu için ön şart olan soybağının varlığına ilişkindir. Türk mahkemesince öncelikle bu ön meseleyi çözmelidir. Ön mesele hakkında 2 görüş vardır. Lex fori yöntem ve lex causae yöntem. (Bu yöntemleri açıklayana ek puan verelim.) 3-A'da yazılanları burada tekrar etmeye gerek yoktur. Öğrenci 3-A bölümde soybağı ve nafaka kavramlarının nasıl vasıflandırmaması gerektiğini yazmışsa ona puan verelim)

b) Uygulanacak bağlama kuralı (soybağının kuruluşu)

MÖHUK m.16:

- Soybağının kuruluşu öncelikle çocuğun doğum anındaki millî hukukuna,
- bu hukukla kurulamıyorsa çocuğun mutad meskeni hukukuna,
- yine kurulamıyorsa sırasıyla anne/baba millî hukuklarına, müşterek mutad meskene ve doğum yeri hukukuna göre kurulur.

c) Somut olaya uygulama

- Çocuğun doğum anındaki millî hukuku tespit edilir.
- (Ç), Türk vatandaşı anneden doğduğu için Türk vatandaşlığı bakımından Türk hukuku güçlü şekilde gündemdedir (çok vatandaşlık ihtimali olsa bile Türk vatandaşlığı varsa Türk hukukunun esas alınması yaklaşımı da uygulanır).
- İlk basamak (doğum anındaki millî hukuk) Türk hukukuna götürürse, soybağı meselesi Türk hukukuna göre çözümlenir.

Sonuç

(E)'nin soybağı itirazı, kural olarak MÖHUK m.16 uyarınca (çoğunlukla Türk hukukuna götürecek şekilde) çözümlenir.

4) Çocuk (Ç) için nafaka talebi hangi hukuka göre karara bağlanır?

a) Vasıflandırma

Talep, müşterek çocuk lehine iştirak nafakası / çocuk nafakası niteliğinde bir nafaka talebidir.

b) Kanunlar ihtilâfı kuralı

- MÖHUK m.19: Nafaka talepleri, nafaka alacaklısının mutad meskeni hukukuna tabidir.
- Ayrıca Türkiye, 02.10.1973 tarihli “Nafaka Yükümlülüğüne Uygulanacak Kanuna Dair Lahey Sözleşmesi”ne taraftır; bu sözleşme, aile/soybağı dâhil nafaka yükümlülüklerine uygulanır.
 - Genel yaklaşım: sözleşme uygulanırsa da kural olarak nafaka alacaklının mutad mesken hukuku esas alınır. Bu hukuka göre nafaka temin edilemezse, nafaka alacaklısı ve borçlusunun müşterek milli hukuku, bu hukuka göre de karara bağlanamazsa başvuru merciin maddi hukuku uygulanacaktır.

c) Somut olaya uygulama

- Nafaka alacaklısı çocuk (Ç)'dir.
- (K) boşandıktan sonra Türkiye'ye yerleşmiş ve (Ç) Türkiye'de doğmuştur → (Ç)'nin mutad meskeninin Türkiye olduğu kabul edilir.
- Bu nedenle nafaka talebi Türk maddî hukukuna göre değerlendirilir.

Sonuç

Türk mahkemesi, çocuk nafakasını kural olarak nafaka alacaklısı çocuğun mutad meskeni hukuku olan Türk hukukuna göre karara bağlar.

5) (K)'nin boşandıktan sonra eski kocasının "Goldberg" soyadını kullanmak için açtığı davada Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi var mıdır?

a) Vasıflandırma

Talep, kişinin adı/soyadı gibi kişi hâline ilişkindir (kişilik statüsü).

b) Milletlerarası yetki kuralı

MÖHUK m.41: Türk vatandaşlarının kişi hâllerine ilişkin davaları,

- yabancı ülkede açılmadığı veya açılmadığı takdirde, Türkiye'de yer itibariyle yetkili mahkemede,
- o yoksa ilgilinin sakin olduğu yer,
- o da yoksa Türkiye'deki son yerleşim yeri,
- hiçbirisi yoksa Ankara/İstanbul/İzmir mahkemelerinden birinde görülür.

c) Somut olaya uygulama

- (K) Türk vatandaşıdır.
- Boşandıktan sonra Türkiye'ye yerleşmiştir → Türkiye'de "sâkin olduğu yer/yerleşim yeri" vardır.
- Bu nedenle Türk mahkemelerinin (milletlerarası yetki + yer itibariyle yetki) temeli kurulabilir.

Sonuç

Evet, Türk mahkemelerinin MÖHUK m.41 kapsamında milletlerarası yetkisi vardır; yer itibariyle yetki de (K)'nın Türkiye'deki yerleşim yerine göre belirlenir.

6) Türk mahkemesi yetkili ise (K)'nin soyadı talebi hangi hukuka göre karara bağlanır?

a) Vasıflandırma

Boşanma sonrası soyadı kullanımı, boşanmanın hükümlerine/sonuçlarına ilişkindir.

b) Bağlama kuralı

MÖHUK m.14/1 "boşanma ve ayrılık sebepleri ve hükümleri" için (müşterek millî hukuk → müşterek mutad mesken → Türk hukuku) sistemini getirir.

c) Somut olaya uygulama

Bu noktada sınav tekniği açısından iki makul yaklaşım yazılabilir (Öğrencilere her iki yaklaşım için de puan verelim puanlamada her iki sonucu da kabul edelim):

Yaklaşım 1: Soyadı davası, boşanma sonrası açılan ayrı bir dava olduğundan, MÖHUK m.14 bağlama noktaları dava anındaki duruma göre işletilir:

- Müşterek millî hukuk yok (TR/DE).
- (K) Türkiye’de, (E) Almanya’da → müşterek mutad mesken yok.
- Son basamak: Türk hukuku uygulanır.

Yaklaşım 2: Soyadı meselesi, boşanmanın sonuçlarına sıkı bağlı olduğundan boşanmaya fiilen uygulanan hukukla paralel değerlendirilip Alman hukuku da savunulabilir (özellikle boşanma davası anında müşterek mutad mesken Almanya ise). Her iki yaklaşıma da puan verelim. İkisini birden yazıp tartışana ek puan verelim.

Sonuç

Yaklaşım 1 tercih edilir MÖHUK m.14 uyarınca Türk hukuku (eşlerin artık müşterek mutad meskeni olmadığı için). Ancak yaklaşım 2’ye de puan verilmelidir.

OLAY II

1) İstanbul 12. Asliye Ticaret Mahkemesinin milletlerarası yetkisi ve yetki şartının geçerliliği

A) Tazminat talebi bakımından

a) Yetki anlaşmasının hukuki rejimi

MÖHUK m.47:

- Yer itibarıyla yetkinin münhasır yetki esasına göre tayin edilmediği hâllerde,
- yabancılık unsuru taşıyan ve borç ilişkilerinden doğan uyuşmazlıkta taraflar yabancı devlet mahkemesini yetkili kılabilir,
- anlaşma yazılı delille ispatlanırsa geçerlidir,
- dava ancak yabancı mahkeme yetkisizlik verirse veya Türkiye’de yetki itirazı yapılmazsa Türk mahkemesinde görülebilir.

Somut olayda yetki şartı: “Uyuşmazlıkların çözümünde İngiltere mahkemeleri yetkilidir.”

b) Geçerlilik tartışması (belirlilik)

- MÖHUK m.47 metninde “tek tek mahkeme adı” şartı açıkça yazmaz; ancak uygulamada belirlenebilirlik aranır.
- “İngiltere mahkemeleri” ifadesi genellikle, o devletin iç hukukuna göre hangi mahkemenin görevli/yetkili olduğunun saptanabilmesine imkân verdiği ölçüde yeterli görülebilir.
- Buna karşılık, Birleşik Krallık’ın çoklu hukuk düzeni (England&Wales / Scotland / N. Ireland) gibi gerekçelerle belirlilik zayıf denilerek geçersizlik de tartışılabilir.

c) Sonuç (iki ihtimal)

1. Yetki şartı geçerli kabul edilirse: Davalı (T) süresinde yetki itirazında bulunduğu, İstanbul 12. ATM tazminat davasında milletlerarası yetkisizlik kararı vermelidir (MÖHUK m.47).
2. Yetki şartı geçersiz kabul edilirse: MÖHUK m.40 atfıyla iç yetki kurallarına gidilir; davalı (T)'nin merkezinin İstanbul olması nedeniyle HMK m.6 mantığıyla İstanbul mahkemeleri milletlerarası yetkiyi taşır (MÖHUK m.40 genel sistemiği).

B) İhtiyati haciz talebi bakımından

a) Temel ilke

İhtiyati haciz, cebri icra / geçici hukuki koruma niteliği taşıyan; fiilen Türkiye’de icra edilecekse Türk icra organlarının harekete geçmesini gerektiren bir kurumdur.

Bu yüzden:

- Esas hakkında yabancı mahkeme yetkili olsa bile,
- Türkiye’deki malvarlığı üzerinde ihtiyati haciz isteniyorsa, Türk mahkemelerinin bu tedbir hakkında karar verebilmesi kabul edilir (pratik ihtiyaç ve egemenlik yetkisi gerekçesi).

b) Yetki şartının etkisi

MÖHUK m.47’deki yetki anlaşması, esas uyuşmazlığın hangi mahkemede görüleceğini hedefler; ihtiyati haciz ise Türkiye’de icra edilecek bir tedbirdir. Bu nedenle yetki şartı, ihtiyati haciz talebini otomatik olarak bertaraf etmez (özellikle haczin Türkiye’de uygulanması gerekiyorsa).

Sonuç: İhtiyati haciz bakımından İstanbul mahkemelerinin yetkisi, Türkiye’de uygulanacak haciz tedbirinin niteliği gereği kabul edilebilir; yetki şartı burada mutlak engel olarak işletilmez. İİK m.50 uyarınca HMK’nın ilgili hükümleri uyarınca belirlenir. HMK m. 6 davalının yerleşim yeri mahkemesi olan İstanbul mahkemeleri yetkilidir.

2) İstanbul mahkemeleri yetkili ise

a) İngiltere’de açılmış hasarlı mallara ilişkin tespit davasını bekletici mesele yapabilir mi?

Milletlerarası özel hukukta özel bir “bekletici mesele” hükmü yoktur; HMK m.165 genel kuralı uygulanır:

Bir davada hüküm verilebilmesi başka bir davanın sonucuna bağlıysa, mahkeme yargılamayı bekletebilir.

Somut olayda İngiltere’deki tespit davası (hasarın varlığı/kapsamı) İstanbul davasında ispatı etkileyebilir. Bu nedenle Türk hâkimi, HMK m.165 uyarınca takdiren bekletici mesele yapabilir.

b) İngiltere’de yaşayan tanıkların dinlenmesi için hangi usule başvurulur?

Türkiye ve Birleşik Krallık, 1965 Tebligat ve 1970 Delil Sözleşmeleri dâhil çeşitli HCCH sözleşmelerine taraftır; UK’nin 1970 Delil Sözleşmesine taraf olduğu HCCH kaydından görülür.

Bu durumda:

- Tanık dinletme / delil ikamesi için milletlerarası istinabe (adli yardımlaşma) mekanizması işletilir,
- 1970 Lahey Delil Sözleşmesi çerçevesinde talepname/letter of request ve merkezi makam kanalı kullanılabilir (uygulamada en güvenli yol).

c) Davacının tazminat talebinde hangi hukuk uygulanır?

Burada önce talebin vasfı önemlidir:

(i) Tazminat talebi sözleşmeye aykırılıktan doğuyorsa (satım sözleşmesi): Uygulanacak hukuk MÖHUK m.24’e göre belirlenir:

- Hukuk seçimi yoksa, sözleşmeyle en sıkı ilişkili hukuk uygulanır.
- Karakteristik edim borçlusunun (satıcı) mutad meskeni/işyeri hukuku karine olarak esas alınır; fakat tüm şartlara göre daha sıkı ilişkili başka bir hukuk varsa ona gidilir.

Somut olay bağları:

- Satıcı (T) İstanbul merkezli,
- İfa yeri Londra,
- Bedel GBP,
- Alıcı Londra merkezli.

Karine satıcı nedeniyle Türk hukukuna götürse de, ifa yeri + ödeme para birimi + alıcının merkezi gibi unsurlar nedeniyle İngiliz hukukunun daha sıkı ilişkili hukuk olduğu sonucuna (m.24 “kaçış klozu”) varılabilir.

(ii) Tazminat talebi haksız fiil olarak kurulursa: Hasarın meydana geldiği yer/zararın doğduğu yer İngiltere olduğundan İngiliz hukuku gündeme gelir (bu yol ayrıca tartışılabilir). (Sınavda esasen m.24 beklenir ancak ikinci yola giden öğrencilere de puan verilir.)

OLAY III

1) Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi var mıdır?

MÖHUK m.44:

- Bireysel iş sözleşmesi/iş ilişkisi uyuşmazlıklarında işçinin işini mutaden yaptığı işyerinin Türkiye’de bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir.
- İşçi, işverene karşı davada ayrıca işverenin yerleşim yeri, işçinin yerleşim yeri veya mutad meskeni Türk mahkemelerinde de dava açabilir.

Somut olayda (K) İstanbul ofisinde uzun yıllardır çalışmaktadır → mutad işyeri İstanbul’dur.

Sonuç: Evet, İstanbul iş mahkemeleri (özellikle İstanbul 5. İş Mahkemesi) MÖHUK m.44 uyarınca milletlerarası yetkilidir.

2-a) Dava dilekçesi ve ekleri davalı (X) şirketine hangi usulle tebliğ edilir?

1. Genel yol: 1965 Lahey Tebligat Sözleşmesi

Türkiye–Almanya arasında yabancı adli/idarî tebligatlarda temel mekanizma 1965 Lahey Tebligat Sözleşmesidir (Almanya bu sözleşmeye taraftır).

Uygulama özeti:

- Türk mahkemesi tebligat talebini merkezi makam aracılığıyla gönderir,
- Almanya’da tebligat ilgili makamca yapılır,
- Tebligat sonucuna dair belge geri döner.

Almanya bakımından pratik çok önemli bir nokta: Almanca tercüme şartı aranır (en azından belirli kanallarda).

2. Somut olayda ek

Olayda (X)’in “İstanbul ofisi” olduğu söyleniyor. Eğer bu ofis:

- ticaret sicilinde kayıtlı şube ise ve
- tebligatı almaya yetkili temsilci/şube müdürü varsa, tebligatın Türkiye’de şubeye yapılması da (iç tebligat usulüyle) mümkün olabilecek şekilde tartışılabilir.

Sınav cevabında güvenli omurga: 1965 Lahey Tebligat Sözleşmesi + tercüme.

2-b) (K)’nın işçilik alacakları (bakiye ücret vb.) hangi hukuka göre karara bağlanır?

a) Uygulanacak kural: MÖHUK m.27 (iş sözleşmeleri)

MÖHUK m.27 (konsolide metin, 04.06.2025 sonrası) temel çerçeve:

- Taraflar hukuk seçebilir,
- Ancak işin fiilen görüldüğü yer hukukunun “işin görüldüğü sırada uygulanması zorunlu hükümleri” saklıdır,
- Ayrıca hâlin bütün şartlarına göre sözleşmeyle daha sıkı ilişkili bir hukuk varsa, bu hukuk 1-2-3. fıkralar yerine uygulanabilir.

b) Somut olayda uygulama

- Sözleşmede Alman hukuku seçilmiş.
- Buna rağmen:
 - İşin fiilen görüldüğü yer İstanbul/Türkiye,
 - Ücret Türkiye’deki hesaba ve TL ile ödeniyor,
 - Çalışma uzun yıllardır İstanbul ofisinde.

Bu tablo, iş ilişkisini Türkiye ile çok sıkı ilişkili kılar. Dolayısıyla:

- Türk iş hukuku bakımından “zorunlu uygulanan” koruyucu normların devreye girmesi zaten beklenir,
- Ayrıca m.27/4 “daha sıkı ilişkili hukuk” analizinde Türk hukukuna gidilmesi güçtür.

Sonuç: İşçilik alacakları bakımından, hukuk seçimi olsa bile somut olayın ağırlık merkezi Türkiye olduğundan Türk hukuku (özellikle işin görüldüğü yerin zorunlu hükümleri ve/veya m.27/4 gereği) uygulanır.

2-c) (K)’nın SGK primlerinin ödenmediği iddiasında uygulanacak hukuk

a) Niteliği

SGK primi, tarafların iradesiyle serbestçe düzenlenen bir borç değil; sosyal güvenlik kamu düzeni/kuralları kapsamında, çalışmanın yapıldığı ülkenin sistemine bağlı, emredici nitelikte bir yükümlülüktür.

b) Doğrudan uygulanan kural yaklaşımı (MÖHUK m.6)

MÖHUK m.6: Yetkili yabancı hukukun uygulandığı durumlarda dahi, düzenleme amacı ve uygulama alanı bakımından Türk hukukunun doğrudan uygulanan kuralları kapsamına giren hâllerde o Türk kuralı uygulanır. Somut olayda çalışma Türkiye’de ve SGK primi Türkiye’deki sosyal güvenlik rejimiyle ilgilidir → Türk sosyal güvenlik hükümlerinin doğrudan uygulanması beklenir.

Sonuç: SGK primleri bakımından, yabancı hukuk seçimi bulunsada dahi Türk sosyal güvenlik mevzuatı (doğrudan uygulanan kural niteliğiyle) uygulanır.